

Uchwała Nr XIII/301/15
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 30 grudnia 2015 r.

w sprawie uchwalenia "Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020".

Na podstawie art. 18 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2015 r, poz. 1392), w związku z art. 21 pkt 1 o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) oraz art. 4 pkt 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1286), uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwała się "Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020", stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Piotr Żuchowski

Projekt

**Wojewódzki Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych w Województwie
Warmińsko-Mazurskim**

na lata 2016 – 2020

Olsztyn, wrzesień 2015

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE.....	3
2. PRZEPISY PRAWNE ORAZ DOKUMENTY PROGRAMOWE DOTYCZĄCE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	4
3. DIAGNOZA PROBLEMÓW I ZASOBÓW W SFERZE UZALEŻNIEŃ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO.....	5
3.1 Charakterystyka problemu uzależnień alkoholowych.....	5
3.1.1. Konsumpcja alkoholu w Polsce.....	5
3.2. Organizacja leczenia odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim.....	9
3.3. Działalność w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych gmin.....	14
3.4 Środki finansowe gmin na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii:.....	16
4. CEL GŁÓWNY, PRIORYTETY, CELE OPERACYJNE WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM NA LATA 2016-2020.....	17
4.1 Analiza SWOT.....	17
4.2 Priorytet I. Edukacja, kampanie.....	19
4.2.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 1.....	19
4.3 Priorytet II. Jakość działań gmin w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.....	20
4.3.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 2.....	20
4.4 Priorytet III. Alkohol a dysfunkcja rodziny - picie alkoholu przez dzieci, młodzież i dorosłych	21
4.4.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 3.....	21
4.5 Priorytet IV. Przemoc w rodzinie w związku z alkoholem.....	23
4.5.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 4.....	23
4.6 Priorytet V. Lecznictwo Odwykowe.....	24
4.6.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 5.....	24
5. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU ORAZ SPOSÓB REALIZACJI JEGO DZIAŁAŃ.....	25
5.1 Harmonogram.....	25
5.2 Finansowanie.....	25
5.3 Założenia do realizacji Programu.....	25
5.4 Monitorowanie.....	26

1. WPROWADZENIE

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020 jest programem operacyjnym *Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020* i jednocześnie stanowi realizację zapisu art. 4 pkt 1-4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku², zgodnie z którym samorząd województwa realizuje zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w postaci wojewódzkiego programu stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej. *Program* przygotowano w oparciu o doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji poprzednich edycji programu wojewódzkiego z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz w oparciu o diagnozę, na którą złożyły się analiza problemów społecznych i zasobów instytucjonalnych w tym obszarze.

Program jest adresowany do osób fizycznych i prawnych realizujących zadania w wymienionych obszarach, do osób z grup ryzyka, uzależnionych i ich rodzin oraz wszystkich mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020 uwzględnia rekomendacje zawarte w międzynarodowych dokumentach programowych (*Globalna Strategia Alkoholowa* oraz *Strategia Unii Europejskiej w zakresie wspierania państw członkowskich w ograniczaniu szkodliwych skutków spożywania alkoholu*), krajowych (zwłaszcza: *Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015*, *Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2006-2016* oraz *Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015*), a także regionalnych (*Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r.* oraz *Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r.*

Program został opracowany przez Zespół do spraw opracowania „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020”, powołany przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr 25/253/15/V dnia 11 maja 2015 r.

Realizacja zadań *Programu* jest finansowana w sposób ciągły ze środków pochodzących z opłat pobieranych za wydawanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu, wydawanych przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

2. PRZEPISY PRAWNE ORAZ DOKUMENTY PROGRAMOWE DOTYCZĄCE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

2.1 Ustawy:

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1392 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011r., Nr 43, poz. 225 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz. 163 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
7. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 618 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się (Dz. U. z 2011 r. nr 209, poz. 1243).

2.2 Dokumenty międzynarodowe:

1. Strategia UE w zakresie wspierania państw członkowskich w ograniczaniu szkodliwych skutków spożywania alkoholu ogłoszona 24 października 2006 roku.
2. Globalna Strategia Redukująca Szkodliwe Spożywanie Alkoholu dokument WHO przyjęty 21 maja 2010 r., podczas 63 obrad Światowego Zgromadzenia Zdrowia.

2.3 Programy krajowe:

1. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015 przyjęty Uchwałą nr 35/2011 Rady Ministrów z dnia 22 marca 2011 roku.
2. Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015 przyjęty Uchwałą nr 90/2007 Rady Ministrów z dnia 15 maja 2007 roku.
3. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty Uchwałą nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku.

2.4 Strategie i Programy wojewódzkie:

1. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku, przyjęta Uchwałą nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.
2. Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku, przyjęta Uchwałą Nr XIV/253/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 lutego 2012 r.
3. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2013-2017, przyjęty Uchwałą Nr XXV/500/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 marca 2013 r.

4. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020, przyjęty Uchwałą Nr 4/30/15/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 stycznia 2015 r.

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW I ZASOBÓW W SFERZE UZALEŻNIEŃ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO

3.1 Charakterystyka problemu uzależnień alkoholowych

Większość ludzi korzystających z alkoholu robi to w sposób rozsądny i powściągliwy, jednak pewna część ludzi nadużywa alkoholu, co powoduje w sposób nieuchronny dużą ilość szkód i zagrożeń. Problem ten występuje we wszystkich społeczeństwach. Wielkość szkód związana jest z rozmiarami i stylem konsumpcji napojów alkoholowych, ale zależy również od skuteczności i zasięgu działań profilaktycznych i naprawczych.

Źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3.1.1. Konsumpcja alkoholu w Polsce

Wielkość oraz struktura spożycia napojów alkoholowych

Dane dotyczące wielkości spożycia alkoholu pochodzą ze statystyk dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych. Nie uwzględniają one alkoholu produkowanego w warunkach domowych, zakupów wolnych od cła, alkoholu z magazynów i nierejestrowanych napojów alkoholowych. Oficjalne statystyki uwzględniają tylko napoje zarejestrowane jako wina, piwa czy napoje spirytusowe i pokazują z reguły spożycie niższe niż rzeczywisty poziom konsumpcji. Zmiany w poziomie spożycia czystego alkoholu na jednego mieszkańca oblicza się poprzez sumowanie wielkości spożycia wszystkich rodzajów alkoholu z uwzględnieniem jego mocy (% czystego alkoholu).

Tabela nr 1: Średnie spożycie 100% alkoholu w litrach na jednego mieszkańca Polski

Średnie spożycie alkoholu 100% na jednego mieszkańca Polski	
Lata	Średnie spożycie
2011	9,25
2012	9,16
2013	9,67

źródło: opracowanie własne na podstawie obliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2013 średnie spożycie alkoholu 100% na jednego mieszkańca wynosiło 9,67 i był to najwyższy wynik od 20 lat.

Zmiany w strukturze spożycia napojów alkoholowych w ciągu 3 lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2: Struktura spożycia alkoholu w litrach na jednego mieszkańca Polski w latach 2011-2013*

Spożycie w litrach na jednego mieszkańca					
Lata	Wyroby spirytusowe (100% alkoholu)	Wino i miody pitne*	Wino i miody pitne* w przeliczeniu na 100% alkohol	Piwo*	Piwo w przeliczeniu na 100% alkohol
2011	3,3	6,4	0,77	94,3	5,19
2012	3,0	5,9	0,71	99,2	5,46
2013	3,6	5,8	0,67	97,7	5,37

źródło: opracowanie własne na podstawie obliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

*Przyjmuje się założenie, iż w jednym litrze: piwa zawartych jest 5,5% alkoholu, wina (miody pitnego) zawartych jest 12% alkoholu

Wzrost spożycia alkoholu w 2013 roku odnotowano w przypadku wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), natomiast zmniejszyła się natomiast popularność piwa wśród konsumowanych napojów alkoholowych.

Do tak dużego spożycia alkoholu przyczynia się, m.in. duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. W województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2013 było:

- 2012 – 6 282 punktów sprzedaży
- 2013 – 5 852 punktów sprzedaży

Coraz powszechniejszym problemem jest spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież. Alkohol jest łatwo dostępny dla nieletnich i zdobycie go nie stanowi żadnego problemu.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na przełomie ostatnich trzech lat notowany jest spadek ujawnionych nieletnich będących pod wpływem alkoholu. W porównaniu do roku 2013 w roku 2014 policjanci ujawnili o **151 mniej** osób nieletnich będących pod wpływem alkoholu (758 – 2014 rok; 909 – 2013 rok; 1141 – 2012 rok). Jest to zapewne wynikiem działań profilaktyczno-edukacyjnych podejmowanych, m.in. przez funkcjonariuszy.

W 2014 roku łącznie 1330 osób zostało doprowadzonych celem wytrzeźwienia do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub do izb wytrzeźwień, bądź innych

placówek, co stanowi spadek o 149 w porównaniu do 2013 roku, kiedy doprowadzonych do wytrzeźwienia odnotowano 1479 osób¹.

W 2012 roku, na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zostało przeprowadzone badanie na reprezentatywnej próbie młodzieży szkolnej w wieku 15-16 lat (trzecie klasy gimnazjum) oraz 17-18 lat (drugie ponadgimnazjalne).

Pomiar został przeprowadzony w ramach „Europejskiego Programu Badań Ankiety w Szkołach na temat Alkoholu i Narkomanii” (ESPAD) przez Instytut Psychiatrii i Neurologii. Celem badania był przede wszystkim pomiar rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych przez młodzież, ale również zbadanie opinii i postaw młodych osób wobec substancji legalnych, jak i nielegalnych. Po raz pierwszy w badaniu ESPAD ujęta została tematyka „dopalaczy”.

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Doświadczenia z alkoholem ma za sobą prawie 80% uczniów III klas gimnazjalnych i blisko 90% młodzieży z II klas szkół ponadgimnazjalnych. Można zaobserwować, że w województwie warmińsko – mazurskim wskaźniki się obniżyły w stosunku do badań sprzed pięciu lat, a także w porównaniu do wyników ogólnopolskich. Na podstawie wyników badania można zaobserwować, że wśród uczniów z klasy III gimnazjum częściej spożywają alkohol chłopcy. Natomiast u starszej grupy to dziewczęta częściej sięgają po alkohol, jednak różnice są niewielkie, można stwierdzić, że w przypadku uczniów z II klas szkół ponadgimnazjalnych spożycie alkoholu jest na podobnym poziomie.

Tabela nr 3: Spożywanie alkoholu przez uczniów III klasy gimnazjalnej

L.P.	Spożywanie alkoholu	Badanie ogólnopolskie (2011)		Badanie w województwie warmińsko-mazurskim (2007)		Badanie w województwie warmińsko-mazurskim (2012)	
		Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta
Uczniowie III klasy gimnazjalnej							
1.	Kiedykolwiek w życiu	89%	85,6%	87%	89%	79,9%	78,6%
2.	W ciągu ostatnich 12 miesięcy	80,2%	76,5%	80%	76%	73,8%	71,8%
3.	W ciągu ostatnich 30 dni	62,3%	53,1%	60%	53%	54,2%	41,2%
		Ogółem		Ogółem		Ogółem	
4.	Kiedykolwiek w życiu	87,3%		88%		79,2%	
5.	W ciągu ostatnich 12 miesięcy	78,3%		78%		72,8%	
6.	W ciągu ostatnich 30 dni	57,6%		56%		47,3%	

źródło: raport z badania „Używanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, Marketing Research World 2012 r.

¹ Dane uzyskane ze sprawozdania z działań profilaktycznych Policji na rzecz zapobiegania patologii społecznej w 2014 r.

Tabela nr 4: Spożywanie alkoholu przez uczniów II klasy ponadgimnazjalnej

		Uczniowie II klasy ponadgimnazjalnej					
		Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta
1.	Kiedykolwiek w życiu	96,2%	94,2%	97%	97%	87,4%	90,7%
2.	W ciągu ostatnich 12 miesięcy	93,9%	89,2%	94%	92%	80,9%	83,4%
3.	W ciągu ostatnich 30 dni	84,9%	75,6%	80%	81%	63,7%	65,3%
		Ogółem		Ogółem		Ogółem	
4.	Kiedykolwiek w życiu	95,2%		97%		89,2%	
5.	W ciągu ostatnich 12 miesięcy	91,6%		93%		82,3%	
6.	W ciągu ostatnich 30 dni	80,4%		80%		64,6%	

źródło: raport z badania „Używanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, Marketing Research World 2012 r.

Analizując skalę spożycia poszczególnych alkoholi przez młodzież na terenie województwa warmińsko – mazurskiego dostrzegamy niewielkie zmiany w porównaniu z badaniem ogólnopolskim z 2011 roku. Więcej uczniów gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych zadeklarowało, że nigdy nie pije piwa, wina ani wódki.

Wśród uczniów klas II ponadgimnazjalnych największa ilość wypijanego piwa to 0,5-1 l (36,8%), najczęściej wypijana ilość wina to mniej niż jeden kieliszek (10,4%), wódki – 3-5 kieliszków (15,2%).

Niebezpieczne z punktu widzenia zdrowia uczniów oraz porządku publicznego jest przekraczanie progu trzeźwości. Z danych zebranych w trakcie realizacji badania wynika, że większość młodych osób ma za sobą doświadczenia z upiciem się piwem, winem lub wódką. Więcej takich doświadczeń mają uczniowie z II klas szkół ponadgimnazjalnych, co nie jest zjawiskiem zaskakującym, wynikającym z wieku zbliżonego do pełnoletności. Niepokojącymi są odpowiedzi dotyczące upijania się w okresie ostatnich 30 dni – zarówno starsza jak i młodsza młodzież przekroczyła próg trzeźwości znacznie częściej (ogólnie blisko 10%) niż średnia krajowa oraz regionalna sprzed 5 lat. Bardziej szczegółowo analizując okres 30 dni przed badaniem dostrzegamy, że zrównuje się częstość upicia się chłopców i dziewcząt. Więcej chłopców niż dziewcząt upija się regularnie, czyli częściej niż 6 razy w tygodniu.

Gimnazjaliści najczęściej przekroczyli stan trzeźwości dwukrotnie w ostatnim miesiącu (15,9%) oraz jednokrotnie (15%). Duża jest liczba badanych w tym wieku, którzy upili się powyżej 3 do 5 razy (6,4%) oraz powyżej 6 do 9 (6,9%). Starsza grupa uczniów najczęściej upijała się 1 raz w ciągu ostatnich 30 dni (22%) oraz 3-5 razy (13,4%). Duża jest liczba osób, które doprowadziły się do stanu nietrzeźwości 2 razy (12,5%) oraz 6-9 razy (8,6%). Dodatkowo, ankietowani stan ostatniego przypadku upojenia alkoholowego ocenili

średnio na 6,66 na skali 10 stopniowej (11 – nigdy nie byłam/em pijana/y), co wskazuje, że ich stan był bliższy silnemu upojeniu alkoholowemu.

Jednym z poważniejszych problemów jest spożywanie alkoholu przez kobiety, w tym w ciąży. Badania epidemiologiczne wykazują negatywny wpływ alkoholu etylowego na rozwój płodu. W konsekwencji picia alkoholu przez kobietę przenika on przez łożysko i jest wchłaniany w całości przez dziecko. W ten sposób uszkadza nieodwracalnie płód, który nie ma jeszcze w pełni dojrzałej wątroby, zdolnej do wyeliminowania dostarczanych mu toksyn. Jedną z konsekwencji picia alkoholu przez kobiety ciężarne jest płodowy zespół alkoholowy (FAS – Fetal Alcohol Syndrome) lub jego łagodniejsza forma FAE (Fetal Alcohol Effect). Objawami FAS u dziecka są deformacje twarzy, zaburzenia wzrostu, trwałe uszkodzenie mózgu, jak również upośledzenie umysłowe. Dzieci obciążone FAE mogą charakteryzować się normalnym wzrostem, wyglądem, a ich rozwój umysłowy może mieścić się w normie, ale mogą mieć problemy z zachowaniem, nauką i rozumowaniem. Innymi skutkami spożywania alkoholu w trakcie ciąży mogą być choroby serca, nerek, uszkodzenia wzroku i słuchu, ośrodkowego układu nerwowego (np. powodujące nadpobudliwość i trudności w koncentracji uwagi, ale także opóźnienie rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego) bądź zaburzenia psychiczne u dziecka².

Badania potwierdzają, że kobiety w Polsce piją alkohol w czasie ciąży i to wcale nierzadko. Przyznaje się do tego 33% z nich. Oznacza to, że trzy kobiety na 10 mogą urodzić dzieci z zaburzeniami rozwojowymi. Stopień tych trudności zależeć będzie od częstotliwości picia, okresu ciąży oraz ilości jednorazowo wypijanego alkoholu. Nawet troje dzieci na każde 1000 urodzeń żywych może być dotkniętych płodowym zespołem alkoholowym (Fetal Alcohol Syndrome). To więcej niż liczba rodzących się dzieci z zespołem Downa (1 na 700 urodzeń).

W Polsce rodzi się rocznie 300 000 dzieci. 0,3% to 900 dzieci z FAS. Dziesięć razy więcej dzieci ma rozmaite zaburzenia rozwojowe spowodowane alkoholem klasyfikowane jako FAE (Fetal Alcohol Effect).

Ponieważ jedyną skuteczną metodą zapobiegania FASD jest niepicie alkoholu przez kobiety planujące ciążę i będące w ciąży, należy zintensyfikować działania edukacyjne oraz ograniczyć promocję picia alkoholu wśród kobiet³.

3.2. Organizacja leczenia odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Placówki leczenia odwykowego i uzależnień działające na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego świadczą następujące rodzaje usług:

- leczenie chorych na oddziałach ogólnopsychiatrycznych, odwykowych i detoksykacji,
- leczenie chorych na oddziałach dziennych leczenia uzależnień
- leczenie ambulatoryjne w przychodniach /poradniach/ odwykowych:
- wizyty u psychologów, terapeutów lub instruktorów terapii uzależnień,
- wizyty w środowisku chorego,

---

² W. Szychta, M. Skoczylas, T. Laudański, Spożywanie alkoholu i palenie tytoniu przez kobiety w ciąży – przegląd badań, w: „Perinatologia, Neonatologia i Ginekologia”, tom 1, zeszyt 4, 309-313, 2008.

³ Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- psychoterapie indywidualne,
- psychoterapie grupowe /rodzinne/, psychoedukacyjne

Poniższe dane przedstawiają działalność stacjonarnych, dziennych i ambulatoryjnych placówek zajmujących się leczeniem osób uzależnionych od alkoholu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2012-2014:

Tabela nr 5: Opieka stacjonarna w zakresie leczenia odwykowego i uzależnień (uzależnienia od alkoholu i krzyżowe) w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień	Liczba leczonych
2012	11	5 009
2013	11	5 113
2014	11	5 064

źródło: dane uzyskane z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

Na terenie Województwa Warmińsko- Mazurskiego świadczeń stacjonarnych w zakresie leczenia odwykowego udzielają następujące podmioty:

- Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie,
- Szpital Psychiatryczny SP ZOZ w Węgorzewie,
- Szpital Psychiatryczny SP ZOZ w Węgorzewie / Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienie od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku,
- Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny ZOZ we Fromborku,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN "DOM ZACHEUSZA" w Elblągu,
- Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych "Doren" im. B. Trusiewicz SPZOZ w Różewcu,
- NZOZ Stowarzyszenia Monar Ośrodek Rehabilitacji Uzależnień w Gaudynkach k/Orzysza,
- Ośrodek Terapii Uzależnień w Starych Juchach (z oddziałami w Elku).

Liczba osób przebywających w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień w ostatnich latach pozostawała na podobnym poziomie, z dwóch powodów, po pierwsze ze względu na liczbę placówek i liczbę miejsc w tych placówkach (7 placówek – w latach 2012-2014) oraz na limit tego rodzaju świadczeń określony przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Także szpitale ogólne na terenie województwa posiadają w swoich strukturach oddziały leczenia uzależnień, są to:

- Elbląski Szpital Specjalistyczny z Przychodnią, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Elblągu,

- Mazurskie Centrum Zdrowia Szpital Powiatowy w Węgorzewie Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Szpital Powiatowy w Lidzbarku Warmińskim, Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu,
- Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie/Psychiatria i Rehabilitacja Szpitalne.

Tabela nr 6: Liczba podmiotów i oddziałów leczenia uzależnień w szpitalach ogólnych 2012-2014

Rok	Liczba podmiotów	Liczba oddziałów
2012	4	5
2013	4	5
2014	4	5

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

Odnotować należy, że spośród 4 szpitali ogólnych w naszym województwie posiadających w swojej strukturze oddziały leczenia uzależnień – dwa z nich to oddziały detoksykacyjne, natomiast trzy – to oddziały leczenia uzależnień.

Tabela nr 7: Opieka ambulatoryjna w zakresie lecznictwa odwykowego i uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych	23	23	19*
Liczba porad w poradniach odwykowych	55 897	76 059	60 286
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	51 095	69 259	55 397
Psychoterapia indywidualna /osoby/	5 630	8 199	5 684
Psychoterapia grupowa /osoby/	75 132 (liczba sesji)	3 955	6 939
Wizyty w środowisku chorego (dom, szkoła)	3	66	52
Porady telefoniczne	863	1 700	933
Skierowania do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	876	757	519

źródło: dane uzyskane z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

*4 jednostki nie posiadały kontraktów z NFZ w 2014 roku i nie funkcjonowały.

Jak wynika z powyższego zestawienia coraz popularniejsza forma pracy z osobami uzależnionymi to psychoterapia grupowa (wzrost w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013 o 2 984 osoby), natomiast spada liczba osób biorących udział w psychoterapii indywidualnej (w roku 2014 o 2 515).

Tabela nr 8: Opieka dzienna w zakresie leczenia odwykowego (uzależnienia od alkoholu i krzyżowe) w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Liczba dziennych ośrodków terapii uzależnień	Liczba leczonych
2012	7	658
2013	7	738
2014	7	792

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

Coraz powszechniejszą formą leczenia uzależnień jest udział w programie na oddziale dziennym, co pokazują powyższe dane. Taka metoda terapii umożliwia pacjentom mieszkanie w domu, ale wymaga od nich systematycznego udziału w kilkugodzinnych zajęciach terapeutycznych przez pięć dni w tygodniu i nie mniej niż 5 godzin dziennie.

Tabela nr 9: Leczenie uzależnień w zakresach innych niż odwykowych (zakresy ogólnopsychiatryczne) (uzależnienia od alkoholu i krzyżowe) w Województwie Warmińsko-Mazurskim:

Rok	Liczba podmiotów ogólnopsychiatrycznych	Liczba leczonych
2012	38	2 274
2013	38	2 331
2014	38	2 549

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

W ostatnich latach obserwuje się tendencję wzrostową w dostępności do świadczeń terapii/leczenia uzależnień. Z informacji Warmińsko-Mazurskiego Oddziału NFZ w Olsztynie wynika, że wartość kontraktów zawieranych z podmiotami prowadzącymi leczenie uzależnień sukcesywnie wzrasta.

Tabela nr 10: Leczeni w poradniach odwykowych w latach 2012-2014

Lata	Leczeni ogółem	Z liczby ogółem leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lat	65 lat i więcej	Zobowiązani do leczenia odwykowego
2012	7 372	2 408	16	1 142	5 982	232	2 063
2013	7 509	2 560	30	1 132	6 077	270	1 704
2014	6 597	2 420	66	1 192	5 096	243	1 338

źródło: dane uzyskane z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

W roku 2014 cztery placówki lecznictwa odwykowego nie zawarły umowy z NFZ, dlatego łączna liczba leczonych w roku 2014 jest mniejsza niż w latach poprzednich, pomimo to - daje się zauważyć wzrost pacjentów w wieku do lat 18. Głębsza analiza tego zjawiska pozwoliłaby ustalić czy są to osoby uzależnione od alkoholu czy eksperymentujące również z innymi substancjami psychoaktywnymi.

Istotną rolę w zakresie wzmocnienia podmiotów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu odgrywa dobrze przygotowana specjalistyczna kadra. W związku z tym, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego systematycznie wspiera podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry terapeutycznej placówek lecznictwa odwykowego.

W ramach Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, samorząd województwa przyznaje corocznie dotacje na zadanie pn. „*Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim*”.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, wspierał rozwój i modernizację bazy materialnej zakładów lecznictwa odwykowego.

Tabela nr 11: Wsparcie modernizacji placówek lecznictwa odwykowego przez Samorząd Województwa w latach 2012-2014

Rok	Nakłady w ramach środków WPPiRPA
2012	216 850
2013	191 255
2014	146 461

źródło: opracowania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

3.3. Działalność w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych gmin

Corocznie województwo uczestniczy w zbieraniu sprawozdań PARPA-G1 składanych przez samorządy gminne. W maju sprawozdania przekazywane są do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do opracowania i analiz. Jesienią każdego roku sporządzony zostaje stosowny raport, na podstawie którego możliwe jest określenie m.in. liczby funkcjonujących na Warmii i Mazurach świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz liczby dzieci korzystających z tej formy pomocy.

Tabela nr 12: Liczba świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	
	Liczba jednostek	Liczba uczestników	Liczba jednostek	Liczba uczestników
2011	68	2 118	181	5337
2012	67	2 310	252	8 968
2013	64	1 969	182	5 411

źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W latach 2011 i 2012 odnotowuje się podobną liczbę działających w województwie świetlic socjoterapeutycznych oraz świetlic opiekuńczo-wychowawczych, choć w roku 2012 nastąpił zauważalny wzrost dzieci i młodzieży korzystających z wsparcia świetlic opiekuńczo – wychowawczych (o 2772 os. w porównaniu z rokiem poprzednim). Natomiast w roku 2013 przyniósł spadek zarówno działających placówek jak i liczby uczestników. Obserwuje się brak stabilności i funkcjonalności świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych. Przyczyn można doszukiwać się w zmianie regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania tych placówek. Od 2011 roku weszły przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., znowelizowanej w 2014 roku, nakładające standardy pracy tych placówek.

Samorząd od szeregu lat wspierał finansowo i merytorycznie działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej opracowując Program „*Świetlica – Dzieci - Praca*” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie w latach 2011- 2015, postawiło przed samorządami wojewódzkimi zadanie opiniowania i rekomendowania projektów do dofinansowania w ramach tego programu. Od 2012 r. corocznie wpływało do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej ok. 10 ofert z terenu województwa, po 5 z nich było rekomendowanych do dofinansowania przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W roku 2012 – z naszego województwa dwie oferty, uzyskały akceptację komisji przy MPiPS i otrzymały dotacje po 40 000 zł, były to: Oratorium św. Jana Bosko w Elku oraz

Działdowskie Centrum Caritas w Działdowie. Natomiast w roku 2015 oferta gminy Jonkowo uzyskała dofinansowanie swojego projektu, pn. „Ciekawość – pierwszy stopień do świetlicy”.

W sprawozdaniach PARPA-G1 znajduje się również informacja o realizowanych działaniach profilaktycznych w szkołach i przedszkolach.

Poniższe zestawienie przedstawia zakres uczestnictwa uczniów, rodziców i wychowawców w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych w latach 2011-2013.

Tabela nr 13: Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne

Rok	Liczba jednostek	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
		Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2011	108	76 189	4 600	15 950
2012	104	88 131	5 412	13 030
2013	116	67 576	4 119	11 532

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Liczba uczniów uczestniczących w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych, jak wynika z powyższego zestawienia, systematycznie spadała. Dotyczy to również wychowawców i rodziców.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają rozwiązań interdyscyplinarnych, ważne zatem jest systematyczne wsparcie oraz monitorowanie problemów rodzin przez przedstawicieli różnych grup zawodowych.

Nieocenioną rolę w wspieraniu rodzin z dysfunkcjami pełnią asystenci rodziny oraz pedagodzy uliczni. W roku 2014 w województwie pracowało 216 asystentów rodziny (liczba ta wzrosła o 16 w porównaniu z rokiem 2013), którzy wsparciem objęli 2 313 rodzin (w roku 2013 - 1467 rodzin). Natomiast jeśli chodzi o pedagogów ulicy, z uzyskanych z terenu województwa informacji wynika, że w roku 2014 pracowało w środowisku 8 pedagogów ulicy.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizując zadania zapisane w Wojewódzkich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, od wielu lat współpracuje z samorządami lokalnymi z terenu województwa. Jednym z elementów tej współpracy jest organizowanie corocznych spotkań przedstawicieli samorządów lokalnych, które są podstawą do tworzenia spójnej polityki profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Cykliczne narady przynoszą wymierne rezultaty przede wszystkim poprzez wymianę „dobrych praktyk”, analizowanie bieżących problemów oraz przekazywanie najnowszych trendów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

W Województwie Warmińsko-Mazurskim działają grupy samopomocowe:

- 1) Liczba grup AA - 2012 rok – 93 grup ; 2013 rok – 90 grup
- 2) Liczba grup AL – ANON - 2012 rok – 32 grup; 2013 rok – 34
- 3) Liczba stowarzyszeń abstynenckich (klubów abstynenta)
2012 rok – 16 stowarzyszeń ; 2013 rok – 15 stowarzyszeń
- 4) Liczba samopomocowych grup DDA (Dorośle Dzieci Alkoholików)
2012 rok – 6 grup ; 2013 rok – 9 grup

Na terenie województwa funkcjonują punkty konsultacyjne:

- 2012 r. – 98;
- 2013 r. – 98.

3.4 Środki finansowe gmin na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii:

Gminy dysponują średnio ponad 20 mln zł rocznie na różnego rodzaju działalność z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i są znaczącym partnerem Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w realizacji zadań Programu.

Tabela nr 14: Środki finansowe pozyskane i wydane na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

Rok	Wysokość środków finansowych uzyskanych przez gminy z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2012- 2015	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w latach 2012- 2015	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu przeciwdziałania narkomanii w latach 2012- 2013
2012	25 754 190	22 005 361	867 581
2013	26 106 272	22 429 696	872 266

źródło: opracowania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

4. CEL GŁÓWNY, PRIORYTETY, CELE OPERACYJNE Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020

CEL GŁÓWNY:

Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie warmińsko-mazurskim

4.1 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Podjęcie działań przez samorządy, instytucje i organizacje pozarządowe promujące zdrowy styl życia, aktywność sportową, kulturalną skierowane do różnych grup wiekowych;</i> • <i>Rozwijająca się współpraca instytucji i organizacji pozarządowych;</i> • <i>Prowadzenie lokalnych kampanii profilaktycznych;</i> • <i>Każda gmina realizuje gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;</i> • <i>Gminy dysponują dochodami z tyt. wydawania zezwoleń na detaliczny obrót napojami alkoholowymi;</i> • <i>Coroczne monitorowanie działalności gmin (PARPA-G1);</i> • <i>Powstanie zespołów interdyscyplinarnych;</i> • <i>Realizacja programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców”;</i> • <i>Promowanie działań prozdrowotnych (programów promocji zdrowia);</i> • <i>Wystarczająca liczba placówek stacjonarnych leczenia odwykowego;</i> • <i>Zwiększająca się liczba skutecznych programów terapeutycznych w leczeniu odwykowym;</i> • <i>Dostępność do placówek leczenia odwykowego;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Brak działań widocznie zmniejszających liczbę kierowców prowadzących pojazdy pod wpływem alkoholu;</i> • <i>Pomimo uwzględnienia problematyki związanej z alkoholem w programach szkoleń kierowców, osoby, którym odbiera się prawo jazdy nietrzeźwości nie zawsze muszą wykazywać się przy powtórny egzaminie wiedzą na temat zmian psychomotorycznych po spożyciu alkoholu;</i> • <i>Brak systematycznych szkoleń dla kuratorów, sędziów, decydentów, radnych gminnych, nt istoty choroby alkoholowej;</i> • <i>Niewystarczający zakres szkoleń szczegółowych w obszarze pierwszego kontaktu: członków gminnych komisji oraz pracowników socjalnych;</i> • <i>Zbyt mała liczba specjalistów zatrudnionych w środowisku do pracy z dziećmi i młodzieżą, niedostosowanie procedur postępowania w przypadkach picia alkoholu przez nieletnich (np. pedagog ulicy, pracownik ulicy);</i> • <i>Brak możliwości korzystania z programów długoterminnych, umożliwiających pracę z rodziną i dzieckiem z problemem alkoholowym, z uwagi na brak środków finansowych jak i niewystarczającej liczby</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Podjęmowanie działań prewencyjnych przez Policję (kontrole w punktach sprzedaży);</i> • <i>Rozwijająca się infrastruktura do zajęć sportowo-rekreacyjnych.</i> 	<p><i>specjalistów;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Niewystarczająca oferta programowa samorządów lokalnych, placówek oświatowych i organizacji pozarządowych zachęcająca do życia w trzeźwości;</i> • <i>Zbyt małe wykorzystywanie możliwości kontrolnych przez gminne komisje;</i> • <i>Zbyt mała liczba placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą;</i> • <i>Brak zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień na uczelniach, które trwale zmieniałyby postawy studentów wobec alkoholu i narkotyków;</i> • <i>Niewystarczająca liczba wystandaryzowanych programów pracy z dziećmi i młodzieżą, zarówno w ochronie zdrowia jak i oświacie;</i> • <i>Brak ciągłości działań prowadzonych przez KIS, MKIS, CIS na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu z powodu ograniczonych środków finansowych;</i> • <i>Małe uczestnictwo członków rodzin w rozwiązywaniu problemów uzależnień;</i> • <i>Utrudnione wejście do życia społecznego i zawodowego po leczeniu odwykowym;</i> • <i>Niedostateczne wykorzystanie nowych metod pracy z rodziną m.in. „Szkoła dla rodziców i wychowawców”, „Konferencja grupy rodzinnej”, „TSR- Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach”;</i> • <i>Powszechna tolerancja sprzedaży alkoholu nieletnim, nieprzestrzeganie prawa ustawowego i lokalnego przez sprzedawców;</i> • <i>Łatwy dostęp do alkoholu dzieci i młodzieży;</i> • <i>Zdarzające się przypadki wydatkowania środków uzyskanych z koncesji na inne cele.</i>
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nagłaśnianie negatywnych przypadków w środkach masowego przekazu, profesjonalnie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nieuwzględnianie w programach szkoleniowych kierowców wiedzy nt skutków jazdy pod wpływem alkoholu</i>

<p><i>przygotowane ogólnopolskie kampanie profilaktyczne;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Programy edukacyjne w mediach krajowych;</i> • <i>Wzrost świadomości społecznej dzięki prowadzonym ogólnopolskim kampaniom profilaktycznym;</i> • <i>Bogaty krajowy rynek ofert programów profilaktycznych i szkoleń;</i> • <i>Możliwość korzystania z funduszy unijnych i innych zewnętrznych;</i> • <i>Wprowadzanie nowych rozwiązań prawnych (ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);</i> • <i>Zmiany regulacji prawnych (nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości);</i> • <i>System superwizyjny.</i> 	<p><i>i substancji psychoaktywnych;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Słaba skuteczność kar wobec osób prowadzących pojazdy i powodujących wypadki po spożyciu alkoholu;</i> • <i>Reklama napojów alkoholowych w mediach ogólnokrajowych;</i> • <i>Zmiany przepisów dotyczących wykorzystania środków uzyskanych z wydawanych przez gminy zezwoleń na sprzedaż alkoholu określonych w art.4 ustawy o wychowania w trzeźwości i na inne cele niż wskazane w ustawie;</i> • <i>Nieskuteczny zapis art. 208 kk dot. rozpijania małoletniego;</i> • <i>Liberalizacja istniejącego prawa;</i> • <i>Brak zapisu w Ustawie na temat źródeł finansowania programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>
---	--

Do osiągnięcia celu głównego dochodzić będziemy poprzez osiągnięcie celów operacyjnych realizując poszczególne działania.

4.2 Priorytet I. Edukacja, kampanie

4.2.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Podniesienie poziomu wiedzy w społeczeństwie na temat szkodliwości spożywania alkoholu

Działania:

1. Prowadzenie edukacji publicznej nt działania alkoholu na organizm i ryzyk szkód wynikających ze spożywania nadmiernych ilości alkoholu;
2. Włączanie się, wspieranie i organizacja kampanii edukacyjnych i informacyjnych promujących trzeźwość i zdrowy styl życia;
3. Wspieranie kampanii w zakresie przeciwdziałania prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu oraz wprowadzenie do programu szkoleń kierowców tematyki profilaktyki uzależnień;
4. Upowszechnianie i inicjowanie współpracy partnerskiej pomiędzy sektorem publicznym (samorządy gmin, powiatów, województw) a sektorem pozarządowym;
5. Wystąpienie do uczelni wyższych i innych placówek oświatowych o ujęcie programów profilaktyki uzależnień w programach kształcenia;

6. Opracowanie materiałów informacyjnych oraz prowadzenie szkoleń dla różnych grup zawodowych nt. problemów alkoholowych.

Realizatorzy:

- Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne
- Środowiska akademickie i studenckie
- Organizacje pozarządowe
- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego i szkoły nauki jazdy
- Policja
- Kuratorium Oświaty, Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne
- Rodzice i wychowawcy
- Ministerstwo Sprawiedliwości
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

Wskaźniki:

- Zwiększenie liczby uczestników programów profilaktycznych
- Zwiększenie liczby osób objętych szkoleniami w zakresie profilaktyki uzależnień przez samorząd województwa

4.3 Priorytet II. Jakość działań gmin w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych

4.3.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzmacnianie lokalnych systemów rozwiązywania problemów alkoholowych

Działania:

1. Wspieranie powiatów i gmin województwa w podnoszeniu kompetencji zawodowych przedstawicieli różnych grup zawodowych, w tym członków komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych;
2. Wspieranie i wprowadzanie nowych form współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorządami lokalnymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
3. Opracowywanie, upowszechnianie i dystrybucja materiałów edukacyjnych wśród osób i podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych;
4. Promocja dobrych praktyk z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie, stworzenie bazy dobrych praktyk;
5. Inicjowanie zatrudniania specjalistów m.in. pedagogów ulicy, asystentów rodziny;

6. Wspieranie działań na rzecz tworzenia świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych oraz młodzieżowych klubów integracji społecznej z wykorzystaniem środków RPO.

Realizatorzy:

- Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne
- Organizacje pozarządowe
- Wojewoda Warmińsko-Mazurski
- Policja
- ogólnopolskie i lokalne Mass-Media
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Wskaźniki:

- Liczba osób przeszkolonych w gminach i powiatach
- Liczba osób korzystających z usług placówek posiadających program wsparcia dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych, w tym świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych, młodzieżowych klubów integracji społecznej
- Zwiększenie liczby pracujących pedagogów ulicy i asystentów rodziny
- Zwiększenie liczby programów wspieranych przez samorząd województwa
- Zwiększenie liczby programów realizowanych przez organizacje pozarządowe z obszaru profilaktyki uzależnień

4.4 Priorytet III. Alkohol a dysfunkcja rodziny - picie alkoholu przez dzieci, młodzież i dorosłych

4.4.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci, młodzież i dorosłych oraz wzrost kompetencji rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z alkoholem

Działania:

1. Promowanie programów edukacyjnych zwiększających kompetencje wychowawcze rodziców w zakresie profilaktyki oraz zachowań ryzykownych, m.in. „Szkola dla rodziców i wychowawców”;
2. Promowanie innowacyjnych, skutecznych metod pracy z rodziną m.in. „Konferencja grupy rodzinnej”, „TSR - Terapia skoncentrowana na rozwiązaniu” oraz wystandaryzowanych programów profilaktycznych;
3. Promowanie zewnętrznych źródeł finansowania projektów skierowanych na aktywizację rodziny z wykorzystaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;

4. Upowszechnianie informacji o podmiotach wspierających rodzinę dotkniętą problemem alkoholowym i ich ofercie;
5. Upowszechnianie informacji dot. źródeł finansowania projektów aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanych do osób po leczeniu odwykowym, m.in. z wykorzystaniem środków zewnętrznych;
6. Wzmocnienie działań na rzecz skutecznego egzekwowania przestrzegania obowiązujących przepisów dot. zakazu sprzedaży/udostępniania alkoholu nieletnim;
7. Uświadamianie potrzeby współpracy, partnerstwa lokalnego instytucji na rzecz skutecznej profilaktyki w przypadku picia alkoholu przez osobę nieletnią;
8. Upowszechnianie wiedzy na temat szkodliwych skutków picia alkoholu przez kobiety w ciąży, w tym FAS i FAE.
9. Promowanie rekomendowanych programów profilaktyki problemów alkoholowych oraz dobrych praktyk w realizacji lokalnych strategii.

Realizatorzy:

- Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne
- Organizacje pozarządowe
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie
- Policja
- Kościoły i związki wyznaniowe
- Narodowy Fundusz Zdrowia
- Szkoły wyższe

Wskaźniki:

- Liczba osób uczestniczących w programie „Szkoła dla rodziców i wychowawców”
- Liczba rodzin objętych nowymi metodami pracy z rodziną („Konferencja grupy rodzinnej”, „TSR- Terapia skoncentrowana na rozwiązanie”)
- Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
- Liczba CIS, KIS w województwie prowadzących programy dla osób z problemem alkoholowym po podstawowym programie leczenia
- Liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie z samorządu województwa, wspierające środowiska osób dotkniętych problemem alkoholowym.

4.5 Priorytet IV. Przemoc w rodzinie w związku z alkoholem

4.5.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Wzmacnianie gminnych i powiatowych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w których występuje problem uzależnienia od alkoholu

Działania:

1. Wspieranie tworzenia powiatowych i gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o spotkania w subregionach (olsztyński, ełcki i elbląski);
2. Wspieranie tworzenia Punktów Konsultacyjnych, Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy; „Pokoi Przyjaznych Przesłuchań” w powiatach, w których nie funkcjonują;
3. Wzmacnianie programów edukacyjnych promujących wychowanie dzieci bez przemocy;
4. Doskonalenie zawodowe kadr z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i związkami wyznaniowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
6. Włączanie się w ogólnopolskie kampanie, opracowywanie, upowszechnianie i dystrybucja materiałów edukacyjnych wśród podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Realizatorzy:

- Samorządy: województwa, powiaty i gminy
- Podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, itp.)
- Wojewoda Warmińsko-Mazurski
- Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sądy, kuratorzy sądowi, zakłady karne)
- Uczelnie wyższe

Wskaźniki:

- Liczba osób, które uczestniczyły w programach jednostek niepublicznych w ramach otwartych konkursów ofert
- Liczba funkcjonujących miejsc świadczących pomoc na terenie województwa warmińsko-mazurskiego:
  - liczba punktów konsultacyjnych;
  - liczba Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy;
  - liczba Pokoi Przyjaznych Przesłuchań.

4.6 Priorytet V. Lecznictwo Odwykowe

4.6.1 CEL SZCZEGÓŁOWY 5

Wzmocnienie podmiotów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu

Działania:

1. Wpieranie działalności pozaleczniczej wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnień od alkoholu i współuzależnienia
2. Rozwój i modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej zakładów lecznictwa odwykowego.
3. Kontynuacja działań na rzecz doskonalenia zawodowego kadry lecznictwa odwykowego;
4. Wspieranie programów służących rehabilitacji oraz reintegracji osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia realizowanych w placówkach ambulatoryjnych;
5. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki;
6. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu z uwzględnieniem dzieci i młodzieży;
7. Działania na rzecz podniesienia jakości świadczeń w zakresie leczenia uzależnień m.in. poprzez superwizje, systematyczny monitoring jakości w leczeniu uzależnień;
8. Podejmowanie działań na rzecz podniesienia wiedzy lekarzy pierwszego kontaktu na temat FAS, FAE.

Realizatorzy:

- Samorządy: województwa, powiatowe i gminne
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Areszty Śledcze, Zakłady Karne
- Organizacje pozarządowe
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień w Giżycku
- Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ
- Wojewoda Warmińsko-Mazurski
- Publiczne i niepubliczne placówki lecznictwa odwykowego
- Zakłady podstawowej opieki zdrowotnej
- Izby lekarskie i pielęgniarskie.

Wskaźniki:

- Liczba osób leczonych w placówkach lecznictwa odwykowego

- Liczba porad i usług świadczonych w placówkach leczenia odwykowego
- Liczba lekarzy przeszkolonych w zakresie stosowania programów wczesnej diagnozy problemów alkoholowych
- Liczba placówek poddanych superwizji.

5. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU ORAZ SPOSÓB REALIZACJI JEGO DZIAŁAŃ

Działania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będzie realizowało Biuro do spraw uzależnień w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej, którym kieruje Pełnomocnik Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego ds. Wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

5.1 Harmonogram

Wojewódzki Program ma charakter ramowy, natomiast poszczególne działania, sposób i czas ich realizacji oraz źródła finansowania, określa harmonogram, stanowiący załącznik do niniejszego Programu.

5.2 Finansowanie

Na realizację zadań Wojewódzkiego Programu są przeznaczone środki uzyskiwane zgodnie z art. 9 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z tytułu wydawania zezwoleń na hurtową sprzedaż napojów alkoholowych do 18% zawartości alkoholu.

Finansowanie realizacji poszczególnych zadań, wynikających z Programu i planu pracy określa preliminarz wydatków opracowany na dany rok, zgodny z projektem budżetu województwa Warmińsko-Mazurskiego w dziale 851 ochrona zdrowia, rozdziale 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Przewiduje się także finansowanie Programu z innych źródeł np. środków unijnych.

5.3 Założenia do realizacji Programu

Ważnym dla prowadzenia w regionie spójnej polityki w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi jest współpraca z instytucjami, jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami.

W zakresie realizacji Programu będzie prowadzona:

- Współpraca z organami administracji rządowej, w szczególności z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Współpraca i udzielanie pomocy samorządom lokalnym w realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przemocą domową.
- Wspieranie programów realizowanych przez podmioty pozarządowe zajmujące się rozwiązywaniem problemów uzależnień;
- Pomoc placówkom odwykowym oraz pracownikom leczenia odwykowego w celu podnoszenia jakości ich świadczeń.

5.4 Monitorowanie

Sprawozdanie będzie opiniowane przez Zespół ds. Monitorowania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołany przez Zarząd Województwa. Kończącą ocenę realizacji poszczególnych działań w roku kalendarzowym dokonywać będzie Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjmując stosowne roczne sprawozdanie.

Zespół do spraw opracowania „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020”:

- 1) **Wiesława Przybysz** – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- 2) **Michał Tatarek** – Pełnomocnik Zarządu ds. wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim,
- 3) **Jan Żemajtys** – Wicestarosta Olsztyński, Przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- 4) **Iwona Nowakowska** – Dyrektor PCPR w Ełku, przedstawiciel Konwentu Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- 5) **dr Jacek Poniedziałek** – Przedstawiciel Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- 6) **Hanna Winkel** – Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego w Olsztynie,
- 7) **Piotr Marek** – Prokurator Prokuratury Okręgowej w Olsztynie,
- 8) **Urszula Zduńczyk** – Kierownik Ośrodka Profilaktyki i Terapii w Piszcu,
- 9) **Jolanta Marcinkiewicz** – Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie,
- 10) **Jadwiga Sokolnicka** – Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- 11) **Izabela Szpakowska** – Przedstawiciel Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- 12) **Daniel Ziemacki** – Przewodniczący Stowarzyszenia NORA w Bartoszycach, Przedstawiciel Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- 13) **por. Alicja Nowak** – Przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Olsztynie,
- 14) **asp.szt. Joanna Śmilgin-Lis** – Przedstawiciel Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie,
- 15) **Agnieszka Sosnowska-Krzynówek** – Kierownik Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.

Opracowała:
Małgorzata Cholewińska
15.09.2015 r.

HARMONOGRAM

realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020”

Cel główny/cele szczegółowe/działania	Od kiedy	Do kiedy	Źródło finansowania	Realizatorzy	
<p style="color: #800000;">Cel główny: Szersze zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie warmińsko-mazurskim</p>					
<p>Cele szczegółowe :</p>					
1.	<p style="color: #800000;">Podniesienie poziomu wiedzy w społeczeństwie na temat szkodliwości spożywania alkoholu</p>				
Działania	<p>Prowadzenie edukacji publicznej nt działania alkoholu na organizm i ryzyk szkód wynikających ze spożywania nadmiernych ilości alkoholu;</p>	2016	2020	<p>Samorząd województwa, Samorządy lokalne</p>	<p>Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne</p>
	<p>Włączanie się, wspieranie i organizacja kampanii edukacyjnych i informacyjnych promujących trzeźwość i zdrowy styl życia;</p>	2016	2020	<p>Samorząd województwa, Samorządy lokalne, Wojewoda, PARPA</p>	<p>Środowiska akademickie i studenckie Organizacje pozarządowe</p>

	Wspieranie kampanii w zakresie przeciwdziałania prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu oraz wprowadzenie do programu szkoleń kierowców tematyki profilaktyki uzależnień;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy lokalne, PARPA	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego i szkoły nauki jazdy Policja Kuratorium Oświaty
	Upowszechnianie i inicjowanie współpracy partnerskiej pomiędzy sektorem publicznym (samorządy gmin, powiatów, województw) a sektorem pozarządowym	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy powiatowe	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Rodzice i wychowawcy Ministerstwo Sprawiedliwości
	Wystąpienie do uczelni wyższych i innych placówek oświatowych o ujęcie programów profilaktyki uzależnień w programach kształcenia;	2016		Samorząd województwa	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii
	Opracowanie materiałów informacyjnych oraz prowadzenie szkoleń dla różnych grup zawodowych nt. problemów alkoholowych.	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	
2.	Wzmacnianie lokalnych systemów rozwiązywania problemów alkoholowych				
Działania	Wspieranie powiatów i gmin województwa w podnoszeniu kompetencji zawodowych przedstawicieli różnych grup zawodowych, w tym członków komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych;	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin, dotacje Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, PARPA, inne dotacje	Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne Organizacje pozarządowe Organy administracji rządowej (Wojewoda) Policja

	Wspieranie i wprowadzanie nowych form współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorządami lokalnymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz profilaktyk i rozwiązywania problemów alkoholowych;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy lokalne, dotacje Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inne dotacje	ogólnopolskie i lokalne Mass-Media Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
	Opracowywanie, upowszechnianie i dystrybucja materiałów edukacyjnych wśród osób i podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych;	2016	2020	Samorząd województwa	
	Promocja dobrych praktyk z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie, stworzenie bazy dobrych praktyk;	2016	2020	Samorząd województwa	
	Inicjowanie zatrudniania specjalistów m.in. pedagogów ulicy, asystentów rodziny;	2016	2020	Samorząd województwa	
	Wspieranie działań na rzecz tworzenia świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych oraz młodzieżowych klubów integracji społecznej z wykorzystaniem środków RPO.	2016	2020	Samorząd województwa	
3.	Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci, młodzież i dorosłych oraz wzrost kompetencji rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z alkoholem				
Działania	Promowanie programów edukacyjnych zwiększających kompetencje wychowawcze rodziców w zakresie profilaktyki oraz zachowań ryzykownych, m.in. „Szkola dla rodziców i wychowawców”;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne Organizacje pozarządowe

Promowanie innowacyjnych, skutecznych metod pracy z rodziną <i>m.in.</i> „Konferencja grupy rodzinnej”, „TSR - Terapia skoncentrowana na rozwiązaniu” oraz wystandaryzowanych programów profilaktycznych;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy lokalne	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Kuratorium Oświaty w Olsztynie Policja Kościoły i związki wyznaniowe Narodowy Fundusz Zdrowia Szkoły wyższe
Promowanie zewnętrznych źródeł finansowania projektów skierowanych na aktywizację rodziny z wykorzystaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	
Upowszechnianie informacji o podmiotach wspierających rodzinę dotkniętą problemem alkoholowym i ich ofercie;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	
Upowszechnianie informacji dot. źródeł finansowania projektów aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanych do osób po leczeniu odwykowym, <i>m.in.</i> z wykorzystaniem środków zewnętrznych;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	
Wzmocnienie działań na rzecz skutecznego egzekwowania przestrzegania obowiązujących przepisów dot. zakazu sprzedaży/udostępniania alkoholu nieletnim;	2016	2020	Samorząd województwa, Samorządy gminne	
Uświadamianie potrzeby współpracy, partnerstwa lokalnego instytucji na rzecz skutecznej profilaktyki w przypadku picia alkoholu przez osobę nieletnią;	2016	2017	Samorządy: województwa, powiatów, gmin	
Upowszechnianie wiedzy na temat szkodliwych skutków picia alkoholu przez kobiety w ciąży, w tym FAS i FAE;	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin organizacje pozarządowe	

	Promowanie rekomendowanych programów profilaktyki problemów alkoholowych oraz dobrych praktyk w realizacji lokalnych strategii.	2016	2020	Samorząd województwa	
4.	Wzmacnianie gminnych i powiatowych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w których występuje problem uzależnienia od alkoholu				
Działania	Wspieranie tworzenia powiatowych i gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o spotkania w subregionach (olsztyński, ełcki i elbląski);	2016	2017	Samorządy: województwa, powiatów, gmin	Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne Podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, itp.) Administracja rządowa Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sądy, kuratorzy sądowi, zakłady karne) Uczelnie wyższe
	Wspieranie tworzenia Punktów Konsultacyjnych, Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy; „Pokoje Przyjaznych Przesłuchań” w powiatach, w których nie funkcjonują;	2016	2020	Samorząd województwa, dotacje Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, PARPA, inne dotacje	
	Wzmacnianie programów edukacyjnych promujących wychowanie dzieci bez przemocy;	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin	
	Doskonalenie zawodowe kadr z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie;	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin	
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i związkami wyznaniowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin, organizacje pozarządowe	

	Włączanie się w ogólnopolskie kampanie, opracowywanie, upowszechnianie i dystrybucja materiałów edukacyjnych wśród podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.	2016	2020	Samorządy: województwa, powiatów, gmin	
5.	Wzmocnienie podmiotów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu				
Działania	Wpieranie działalności pozaleczniczej wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnień od alkoholu i współuzależnienia;	2016	2020	Samorząd województwa	Samorządy: wojewódzki, powiatowe i gminne
	Rozwój i modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej zakładów leczenia odwykowego;	2016	2020	Samorząd województwa, samorządy powiatowe, inne dotacje	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
	Kontynuacja działań na rzecz doskonalenia zawodowego kadry leczenia odwykowego;	2016	2020	samorząd województwa	Areszty Śledcze, Zakłady Karne
	Wspieranie programów służących rehabilitacji oraz reintegracji osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia realizowanych w placówkach ambulatoryjnych;	2016	2020	samorządy: województwa, powiatów, gmin	Organizacje pozarządowe
	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki;	2016	2020	samorząd województwa, zakłady karne	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień w Giżycku
	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu z uwzględnieniem dzieci i młodzieży;	2016	2020	samorządy: województwa, powiatów, gmin, organizacje pozarządowe	Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ
					Warmińsko-Mazurskie Centrum Zdrowia Publicznego
					Publiczne i niepubliczne placówki leczenia

	Działania na rzecz podniesienia jakości świadczeń w zakresie leczenia uzależnień m.in. poprzez superwizje, systematyczny monitoring jakości w leczeniu uzależnień;	2016	2020	samorząd województwa	odwykowego Zakłady podstawowej opieki zdrowotnej
	Podejmowanie działań na rzecz podniesienia wiedzy lekarzy pierwszego kontaktu na temat FAS, FAE.	2016	2020	samorząd województwa, samorządy gminne	Izby lekarskie i pielęgniarские.

Opracowała:
Małgorzata Cholewińska
15.09.2015 r.